

KENYA NATIONAL EXAMINATION COUNCIL

KCSE 2009

USAHIHISHO

KARATASI LA TATU

(102/ 3)

AVAILABLE ONLINE AT:

Schools Net Kenya Consultancy

P.O. Box 8076 – 00200 Nairobi, Kenya | Tel: +254202319748

E-mail: infosnkenya@gmail.com | www.schoolsnetkenya.com

1. (i) Haya ni maelezo ya mwandishi kuhusu mawazo ya selume katika ndoa.
- (ii) Anahisi hana mume kwani shoka amepuuza wajibu wake/ mzohali
- (iii) Amemwachia jukumu la malezi na kutafuta riziki, kazi ya Shoka ni kudoea alichotafuta selume.
- (iv) Kama si wanawe Selume hangejisumbua kutafuta chakula
- Zozote ($4 \times 1 = 4$)
- (b)
- (i) Sitiara/ jazanda ($1 \times 1 = 1$)
- Mfano: Shimiri za baruti ($1 \times 1 = 1$)
- Maalezo: Matatizo ya ndoa ($1 \times 2 = 2$)
- (ii) Msemu/ Nahau: kutanga na njia – kuhangaika, kutafuta
- (iii) Nida/ siyahi: Lo- kuonyesha hisia za kuchukizwa na mkondo wa ndoa yake.
- (c)
- (i) Kudhulumiwa kwa mwanamke katika ndoa km. Selume na shoka
- (ii) Kutowajibika kwa wanaume. Km Shoka
- (iii) Wanawake kuendelea kubaki katika ndoa zenye matatizo kwa sababu ya watoto wao na kujitolea katika yaliyopuuzwa na waume wao.
- Zozote $2 \times 2 = 4$ (Mwanafunzi arejeree mifano kitabuni)
- (d)
- (i) **Asasi ya ndoa/ unyumba – ndoa ya maksuudi na tamima na ya maksuudi na mwanasururu.**

- (i) Matatizo kati ya mume n mke
- (ii) Dhiki zinazowakumba wanawake katika ndoa
- (iii) Tamima analazimika kutawa kwa amri ya mumewe Bw. Maksuudi
- (iv) Hana ruhusa ya kutoka wala kumwalika mtu nyumbani.
- (v) Analazimika kujifungua nyumbani licha ya ushauri wa madaktari kutokana na kufukuzwa nyumbani.
- (vi) Ananyimwa uhuru wa kuwa na mwanawe mdogo anayeishia kufariki
- (vii) Tabia ya Bw. Maksuudi inaishia kuivunja jamaa yao.
- (viii) Bw. Maksuudi anamwacha mkewe na kuwafuata wanawake wengine huko nje
- (ix) Mwanamke ananyimwa uhuru wa kuishi kama kiumbe anaweza kujiamlia
- (x) Mwanamke hana uhuru wa kiuchumi. Km Mwanasururu ananyimwa urithi wake.

2. Utengamano wa kijinsia/ taasubi ya kiume/ utengano kati ya wanawake na wanaume/ mgogoro wa kijinsia

- (i) Wanawake wanatumiwa kama vyombo vya starehe km. kazija na maksuudi, shoka na mainmuna.
- (ii) Uhusiano kati ya mwanamke na mwanaume unatawaliwa na chuki na kisasa – Biti. Kocho/ Farashuu na maksuudi, kazija na maksudi.
- (iii) Tamina anateswa na maksuudi hataki kumsamehe na kumrudia anapomtaka kufanya hivyo.
- (iv) Uhusiano wa Maimuna na Bw. Maksuudi babake unaonyesha chuki inayotokana na matendo ya maksuudi mwenyewe.
- (v) Kazija anapanga njama ya kumfumanisha maksuudi na mwanawe Musa.

3. **Ukatii**

- (i) Makuuudi anavyomtrnda Bi. Tamina
- (ii) Makuuudi anavyomtenda mwanasururu
- (iii) Makuuudi kumpiga na kumfukuza/ taliki Bi. Tamina ilhali ana tumbo bichi

4. **Dhiki/ kudhulumiwa kwa wanawake**

- (i) Makuuudi kutawisha Bi. Tamina na Maimuna
- (ii) Makuuudi kumwendea kinyume Bi. Tamina (Jicho la nje)
- (iii) Makuuudi kumpora Mwanasururu mali yake
- (iv) Wanawake kuachwa nyuma kielimu na kikazi

5. **Nafasi mwanamke katika jamii**

- (i) Wanawake kujihusisha na ukahaba ili kujikimu
- (ii) Wahusika wengine waliishi maisha katika makazi duni km. Farashuu, Maimuna, Mwanasururu.

6. **Umaskini**

- (i) Wanawake kujihisisha na ukahaba ili kujikimu
- (ii) Wahusika wengine waliishi maisha katika makazi duni km Farashuu, Maimuna, Mwanasururu.

Kutaja – 1

Maelezo – 3

Maudhui yoyote – 2

Jumla – 8

2. (a) **Maisha ya wafanyakazi na vibarua shambani ni duni na ilhali wanaofaidika ni wengine (al. 2)**

(b)

(i) Tabdila- mvuwa, kibarua, tisiya

(ii) Lahaja – mte, kutipuza, mtilizi

(iii) Mazida- tisiya

(iv) Inkisari – ikijinamiya, lingiapo

(v) Kuboronga sarufi – uuliza na upepo (mfano wowote ufaao)

Kutaja – 1

Mfano – 1 (Zozote $2 \times 2 = 4$)

(c)

(i) Tamathali za usemi

(ii) Tahishishi/ uhuishi – ndege watambuizao, upepo uvumao kwa ghadhabu, mito
itiririkayo kwa furaha

(iii) Taswira – maji itiririkao, upepo mkali wa ghadhabu uvumao

(iv) Takriri/ uradidi- waulize, iulize, uulize

Kutaja – 1

Kueleza – 1